

Szilvsy László: Metodikai jegyzet

A skálázás

Legato jobb s bal kéz. A saját énekhang példája.

Martele, kontrollált mértékű kilazıtas.

Preklasszikus szonáták. Stílus, frazırozas, kiadások értéke, kiadók „tisztelése”.

Divide et impera. Összetett problémák megoldása, gyakorlása.

Fekvesek. Topográfiai s hangjegyolvasasi tájékozottság.

Lazasag: az erőkifejtés minimalizálásának elve. (0 erőből való megközelítés).

Vonobeosztas.

Előadás kezdetén felmérni:

novendekosszetitel osztály szerint (tematika miatt)

résztvevőket különösen érdeklő témák

berendelt gyerekek kora, anyaga

időbeli korlátok.

1. Makacs problémák. Alapelvek.

2. Vonofogas

3. Balkez feltevés

4. Huratmenet

5. Tagfekves

6. Fekvésváltás

7. V.-VI. -VII. fekvés

8. Hüvelyk fekvésváltás

9. Hüvelyk – normál fekvésváltás

10. Vibrato

11. Kettosfogas

12. Legato

13. Vonobeosztas

1a Különböző elhelyezkedési formák békés egymás mellett élése. Fő az elvégzett funkcio (munkamegosztás, mozgási szabadság, feszultsegmentesseg). Az első hangszerhez nyúlást megfigyelní, elhelyezkedést arra építeni (testarányok, önkéntelen mozgási hajlamok).

Hangszertartas beállítása rögtön vonóval, nem pengetve. Jobbkezmunka kezd! Zongoranal van nyersanyag, itt előbb meg kell teremteni.

1. Makacs problémák

Kezdő és haladott tanárok egyaránt problémáznak ezeknél, majd' minden gyereknél is krízisgyanús. A technika fordulópontjai általában ezek. Tanár számára nagyon világosan fordulópont legyen, növendéknek minél észrevétlenebb az ismerthez kapcsolás (előgyakorlatok) útján. A kész új típus viszont legyen megnevezve, váljék egységes sorszámúvá. Vizuális, auditív, motorikus memória – fejlettsége, tudatossága a fenti sorrendű.

Ált. Mivel az izomérzés és –kormányzás általában öntudatlan, a megéreztető kifejezés döntő. Nem olcsó hasonlatot („rázás”) használni. Szellemi igényességre, koncentrációra szoktatni. Új és új szinonimákat kell keresni, nem beleragadni más gyereknél egyszer már sikerült slangbe. Megkövesedés! Üres szavakká válás! Amit a tanár saját szerveiben pillanatnyilag érez, azt fogalmazza meg.

Alaposan előkészíteni. Az előkészítő gyakorlat csak a leendő komplexum valódi része lehet, nem osztályidegen. Eljutni a helyeshez! Olyan nincs, hogy „majd kialakul”. Ha túlszaladunk valami megoldatlanon, kényszerű visszatérés vagy elfuserálás következik. Visszatéréssel mindig hosszabb, mert a hamis beidegzés ellen is küzdeni kell. Az egyhelyben maradást nem kell bevallani, azonos problémakörből sok anyagot kell adni, így a gyerek észre sem veszi.

2. Vonófogás

Testtartás, vonófogás úgy, hogy rögtön a csúcsnál is megfelelően (maga a húzás persze csak lefelé, de hamarabb csúcsig, mint általában szokásos). Minden ujj helyét és funkcióját megmagyarázni. Tengely, mutató rásimul - átkulcsol, gyűrűs- és kisujj közösen ellensúly. Hangsúlyozandó: nem vonó„fogás”. Még a kifejezést is kerülni. Ujjfunkció leghamarabb beáll a kar nyitó-csukó mozgásának hangsúlyozásával. Előkészítés: külön-külön váll – könyök megmozgatása, előbb állva, aztán hangszer nélkül ülve. Ujj alaphelyzet: kissé a függőlegestől előre (gyors mozgáslehetőség kétfelé). Közvetítő funkció nem fogásirányban (összeszorítás), hanem behajlás – megterhelődés. Megterhelve kisebb a görcsveszély!

3. Balkézfeltevés. Nem lehet csak ujjakkal törődni, kezdettől karszerep – betámasztás. Ne helyzeteket jegyezzünk meg, hanem feltételeket teljesítsünk, a helyzetek maguktól kialakulnak. Minden ujj feszültségmentesen, kézforgatás, nyúlás-hajlítás nélkül, csak tőből

koppintva. Dolgozni csak felfelé, lefelé zuhan, karbetámasztás letart pihenve. Hüvelyk és a többi ujj viszonya: mintha gumilabdát tartana.

4. Húrátmenet. Nem folytatásos regény. Nem csuklómozgás. Nem időt rabló művelet. Szellemi előkészítés = kivárás. Kezdés aztán csak aztán és végül (ejtés!) és . Csak húrsíkváltás karral. Induló húr súlyos, érkező súlytalan. Ugyanez értelemszerűen a többhúros váltásnál is.

5. Tágfekvés. Kéztengely helye marad. Hátranyújtás ujjízek kilazulásával, könyök egyidejű előrehozása, 3 – 4 összekuporodása. (Elhelyezkedésben és helyes koppintásban bizonyos túrés-és játéklehetőség van!) Előbb hátranyúlás – aztán koppintás normálhelyzethez hasonlóan. Az előkészület a tempó gyorsulásával egyre inkább anticipálódjon.

6. Fekvésváltás. Karból. A jobb kinyílásának analógiáját megéreztetni. Az ujj csak a mérlegkar mutatója, nem aktív. Induláskor, érkezéskor, valamint menet közben komplett bal-hangképzés. Hozzákészülés, ún. kilazítás mind belső, láthatatlan történés. Megéreztetés a távolabbi, I. – IV.-en, gondosan ügyelni a kisebbeknél az azonos funkcióra és felszabadultságra. Hangsúlyozandó az érzet-azonosság, hogy a későbbiekben jövő nagy csúszásokból a félszet kivegyük.

A mozgás nem lehet elég későn. Határozott, egységes mozdulat. Nyávogás semmilyen stádiumban! Induló hang quasi súlyos, érkező quasi súlytalan.

7. V-VI-VII. fekvés kidolgozása. bizonytalanabb, mint a hüvelyk. Oda fekvésváltás pláne. Elhelyezkedés a normál princípiumok betöltésével. Hüvelyk – Antheus. Kicsúszik, de szerepe van. Soha a levegőben! Ezek a fekvések mélyebb húrokon, legyen magától értetődő. Egyfekvéses etűdök, Schiffer-iskola, Schröder, Feuilland. Kevés, konstruálni is. Fekvésváltás összes kombinációkkal (induló fekvés és ujj, érkező ujj) 4. ujj bevonása (egyvonalas) gisz-en felül: igen jól vibrálható, kevesebb fekvésváltás, támogatja a jó elhelyezkedést.

8. Hüvelyk-fekvésváltás. Elhelyezkedés: az általános elvek betöltése. Mégis: a csukló ügyes elhelyezése! Fekvésváltásnál semmi speciális, csak a veszélyek. Hüvelykujj is hangképző helyzetben! Nem játszó ujjak ellazulása ne legyen szándékos összekuporodás. Mozgás közben kézhát ne forogjon el. Húrátmenetnél bal-húrsíkváltás! Az ujjhegy érzeteit átplántálni az ujj oldalára, játszóról az eddig nem játszóra.

Nehezebb a húr irányában való továbbmozgás felcsúszásnál

 ! Kissé jobb kéz felé érzetben.

9. Hüvelyk – normál fekvésváltás. Addig elő nem fordult elem jön hozzá. Nehezebb, mint hisszük. A hüvelyk fel-letevést előbb egyhelyben, majd kis mozgástávolsággal gyakorolni (pontos intonáció nem lényeges). Legfontosabb: sem előgyakorlatnál, még kevésbé véglegesnél nem szűnhet meg az átjátszottság.

Váltott ujjasnál: megnövelt figyelem a balkéz-legatora. Kézhát mindig azonos síkban, hajlékonyság nem jelenthet forgatást.

Két fajta: a) normál, az esetek túlnyomó többsége. Hüvelykujj felcsúszik ellazulva a fogólapra, igazából nem veszi el a nyakkal a kapcsolatot (Antheus!)

b) Magasabb ujjon át ívben feldobva (Casals-féle hármashangzat-ujjrend). Itt is csak látszólag szűnik meg a bal legato-ja. A merészség nagy iskolája. Nem feltétlenül hamisabb! Próbakó a kar irányításának tényleges primátusára, távolságok karban való tárolására.

10. Vibrato. A félreértések egyik legtipikusabbja: más látszik, mint ami történik. A két alaptévedés: vibrato = forgó mozgás, és „a vibrato-ra születni kell”. Holott: könyök és ujjvég között a kitámaszkodás egy egységes rugalmas rendszer, lendítő mozgás csak előre, visszarugózik önmagától. (Tehát fele mennyiségű aktivitás). Szilárdabb rugó: gyorsabb és kisebb kilengésű, lágyabb: szélesebb és lassabb (csuklónál jól érzékelhető). Ebből következik, hogy tanítható.

Tanítás kezdete: amikor már egészségesen és relatív biztonsággal vált fekvést. (Szerszámként, nem pedig kezdeményezően használja az ujját).

11. Kettősfogás. Elérendő: tiszta intonáció + mozgékonyság + az eddig tanult mozgásformákba való beilleszkedés. Az utóbbiból való kiindulás messzemenően biztosítja az előbbi kettőt. Ujjak hajlító-nyújtó munkáját tudatosítani. Szűkfekvéses kettősfogásnál nem változik a kéztengely iránya, csak balkéz-húrátmenet van. Terc-szeptim, quart-szext váltás pl. csak ujjhajlító munka. Tág kettősfogásnál az elvégzendő mozgás azonos az egyszólamú tágfekvéssel. Mindegyik lefogott ujj terhelése azonos! (Nincs fő- és ahhoz igazodó ujj). Ez fekvésváltásnál is marad.

Két speciális (de gyakori) nehézség:

1. Terc – szext legato skála megoldása: Bronyin alapján (húr + fekvésváltásnál egyik szólam villanásnyi időre egyedül marad).
2. Quintáttevés: felülről lefelé nem átemelgetés, hanem lelapított ujjal átszánkózás.

12. Legato. Jobb, bal, vibrato

Jobb = A hangképzés egyenletessége a teljes hosszon. Nagyon összetett izomfunkció. nem nagyon szétanalizálni. Általános, kevés szavas eligazítás, aztán fülkontroll. Egy vonóhossz tartamán belül nem különös probléma, mindig csak változásoknál. Főként vonóváltás. Antinómia: a hajlékony váltásra buzdítás kikönnyítést okoz. Megoldás: kizárólag vont vonóvezetéssel. Utolsó és első 5 cm azonossága.

Bal = Mit jelent? Egy pillanatra legalább két ujj van letartva. Különösen érdekes: fekvésváltásnál is! Sokszor nem gondolunk rá: staccato karakternél is a bal legato funkcióval! Gyakoroltatni legato!

Vibrato = Amíg éneklés van, van vibrato is (ld. 10.) Vegyes ritmusnál vibrált és billentett típus hézagmentesen váltva. Legfőbb vonzóerő a saját (tanár?) énekhang példája!

13. Vonóbeosztás. Közismert az arányos ritmushoz arányos vonóhossz, de főleg lassabb mozgásokban! Sokszor nem világos ez kicsiben: Ismert: ehhez szükséges az egyenlő vonóintenzitás. Kevésbé ismert: vonóváltásnak uraltnak kell lennie a vonó egész hosszán (kényszernyúlás a vonó végeihez!) Kivétel, főveszély: csúcshoz közeledve egyre kisebb apparátus, szorítás.

Aszimmetrikus.   Alapelv: hozzá hasonlítani a következőhöz. Nyújtópont táguló vonással (zenei nyereség is, ritmikai pontosság nő). Fordítva: fordulás előtt sűrűsödő vonással (svung lefékezés, tömörítés) a súlyra érkezést. Megnöveli a nehézséget a túlzó ejtése. Igazán súlytalan a , de nem alapdinamika alatt.

Csellista higiéné

Gyakorlás és gyakorlati tanítás

Tanárok és növendékek

(Urstudien Popperben!)

Megérteni + tudni reprodukálni a tennivalókat – beidegezni. Csak az utóbbit szokták gyakorlásnak nevezni, holott az előbbi nélkül céltalan. Beidegződés mechanizmusa. Ismétlődő ingerek azonos pályán, kezelt nyújtó szenzorok (fizikai változás). A szükséges idő: „párna alá tevés”. Az egyéb ingerek kizárása = koncentráció. Tévutakra szökő ingerenergia = hibás ismétlések zavarossága, zsákutca neuronágak.

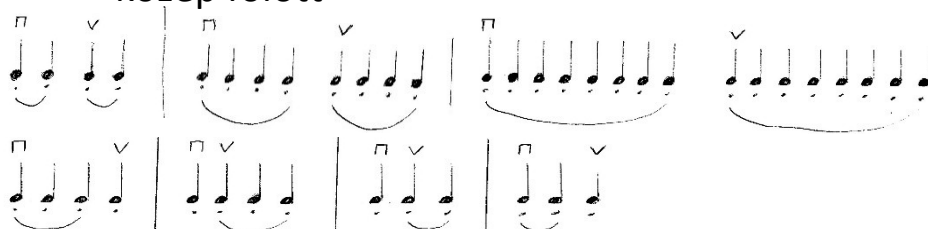
1. „Játszogatás”, problémátlanul, könnyedén
2. Balkézugraltatás, könnyedén
3. Skálák (mindegyik, középtempóban, kötve). Jellegzetesen!
4. Skálák közben: spiccato normál

kéztornás lassított (kar bekapcsolva, ujjak összébb!)

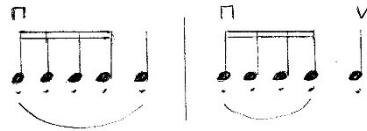
kétféle Forte (dobott, ütött)

lassú

közép fölött

gyors automatikus ricochet

mindent fordítva is.

Aztán: skálák folyt.

5. Egy szép etüd

6. Trilla (előkészítő, trillaetüd, lánctrilla)

7. Martelé (egész vonós, félvonós, alsó-és felső félvonó is)

8. Vibrato (két komponens -)

9. Akkord

10. Hangképzés

negyedek egész vonó

kitartott hangok piano és forte

félvonós détaché

détaché kis vonóval, kápánál, közepen és vonó

hegyénél (ujjak!) húr váltásokkal.

Tartini gyakorlatok.

Vonó hegyéhez és kápához tevegetés, hegyénél felfelé, kápánál lefelé és hegyénél lefelé, kápánál felfelé is.

Hubermann-vonás

húr feletti vonás

11. Folyamatos mozgású etüd (intonálás)

12. Hangképző etüd

13. Staccato

14. Staccato közben Portato

Bariolage

15. Fekvésváltás, Ševčík